

Г. МАТВИЄНКО

Бонети

**ТОРОНТО
1961**

THEODOR MATWIJENKO

SONNETS

Друкарня "КИЇВ", 686 Річмонд вул. Торонто, Онт.

ТЕОДОР МАТВІЄНКО

СОНЕТИ

А скільки мрій було зеленою весною,
Як пінилися вони, мов золоті потоки!
Вони спливли, і я один з тобою,
Високе небо — синє і високе.

М Рильський

1 9 6 1

Теодор Матвієнко

Завжди ясні над синьою рікою
Лежать прямі асфальтові шляхи,
В мілкій канаві блякнуть лопухи
І стеляться мережкою вузькою.

І хочеться погладити рукою
Товстих дерев посріблені мохи;
Вгорі сумують сплетені верхи,
Зашіптуючись зеленню важкою.

Від невеселих мандрівничих дум
Стоїть у пам'яті холодний шум,
Немов прибої голубого моря.

Снігами сипле яблуневий сад,
Ти зупинивсь і дивишся назад —
Безлюдно всюди і не чути горя.

Не на горбі осяянім, не вдома, —
В живім льоху зацвів похмурий глід,
Убір тонкий, розвіявшись, поблід
І височінь хвилює невідома.

Крізь віти сосон сіється утома
І непомітнокволий сонця слід;
Тут, навіть, не розвидниться якслід,
Тут бродить туга холоднохорома.

Блакитний бір? У ньому побувать!
Лише пройтись, — не нидіть, вікувать
І пити запах чистої живиці.

Встократ мліші зорані поля,
Де після спеки літньої земля
Стріча, як стій, веселі громовиці.

В погідний день з'явилися чорні тучі
І золоті побужчали круги;
Заголосили втомлені луги,
Що вже дощі надходять неминучі.

Рідкі дуби, вибоїни і кручі
На мить одну звільнились від нудьги,
Відчувши доторк милої снаги,
Її краплини чисті і пахучі.

Так промовля до серця деревій.
Десь за горою дзвонить буревій
І з нетерпінням слухає природа.

Мигтить лепех; дзюрчить глибокий рів
І між крильми прискішених вітрів
Кудись тече блакитна прохолода.

Стою один під сизою вербою,
Де світиться проміння золоте;
Тремтить повітря чисте і густе
Від шумувань бурхливого прибою.

Морські чайки радіють між собою —
Холодна туча встала і росте,
Переклики і скиглення пuste
Розносяться над синню голубою.

І, раптом, з обважнілої пiтьми
Розсипались приглушені громи
І задзвеніли зеленню краплини.

І в неживій родившись глибині,
Гудуть буруни темні і страшні,
Вдаряючись об берег щохвилини.

Стоять дерева ніжносамотні
В напівживім тремтінні позолоти;
Неначе сонця клавіші і ноти,
Вгорі сміються віти запашні.

По них вдаряють промені ясні
Й, здається, бліднуть злидні і турботи,
Нужда, наруга, скарги, заколоти, —
І тільки чути радісні пісні.

А ти ідеш під музику і звуки,
Де в синіх водах журяться хмарки
І день за днем хвилюється і плине.

Де роздвоїлось небо журавлине,
До берегів спокійної ріки,
Забувши все, — через гаї і луки

Шумлять лани озимої пшениці —
В моїм краю розстелині шовки;
Блищать важкі, дорідні колоски
Неначе лід відточеної криці.

Це тут пройшли дощі і блискавиці,
Ревли громи і пінилися струмки,
Текли брудні до милої ріки,
До берегів зеленої криниці.

Тепер поглянь: синіють небеса,
Яскравий сніп сміється і звиса,
І оріва промінням полудневим

Безмежний світ повітря і води
І землю ту, де славляться сади
Гудінням бджіл і запахом травневим.

Пам'яті мого друга Анатолія
Торяника — присвячую.

I.

Позолотило стежку і горби
Ясне затишшя літньої природи;
Праворуч нас — замріяні городи
І голубінь похилої верби.

Святковий день, хатини, і дуби,
І для душі краплина нагороди:
Нетлінне сяйво щирості і вроди,
І милий погляд — сині голуби.

Я знав тебе — мислителя і друга.
Хоч ув очах твоїх світилась туга
І повила туманом майбуття

Чи то землі, чи іншої планети, —
Та пам'ятаю добре, все життя,
Що ми були філософи й поети.

II.

Схилився світ незмінний і ласкавий
Над синім склом весняної ріки,
Кущі черемшин ронять пелюстки
Й дримає ліс веселокучерявий.

Він розстелив килим зеленотравий,
Де між пеньками журяться квітки,
Де ніжнотканні тіні-холодки
Мережать день святковозолотавий.

Стою один на стежечці вузькій,
А по воді кришталеводзвінкій
Сковзає промінь, ніби ненароком.

То усміх твій і очі голубі,
Що збереглись як пам'ять по тобі,
Коли ти був поетом і пророком.

Важких льодів потріскалась кормига,
Її кольчугу точать кружева,
В гаю дзвенять зраділі дерева,
Бо вже прийшла сподівана відлига.

Наліг туман — і скресла темна крига,
Найкращих буднів пісня лугова;
І зацвіли надії і слова, —
Моя весна, поезія і книга.

Після нудної, довгої зими
Я так люблю замшілі килими
Поміж латками танучого снігу.

Глибінь ріки, і греблю, і сліди,
І ці струмки прозорої води,
Немов думки, що міняться від бігу.

Поетові.

Не гордих слів, захоплення, хвали
І усміху чекай від співрозмовця, —
Побачиш ти отруту чистокровця,
Ганебний фальш і погубність хули.

Нехай не сниться подвиг і орли,
Незвичний дар і винахід промовця, —
Відчуеш лід прадавній часословця
І жаль до тих, що в вічність відійшли.

Тобі скажу по щирості: мене
Завжди хвилює небо осяйне,
Рясні сади і сонячне проміння,

Осінній дощ, морози, і сніги,
І милий погляд творчості й снаги,
І плід трудів, і впевнення, і вміння.

П'ючи вологу спраглими вустами,
В ясних полях розгулює весна,
П'янить роздоли запахом вина
І ярину золотить намистами.

Й серед ланів, не торкнуті літами,
Глибінь душі зворушують до дна —
Ця голубінь і сонячна струна,
Що тут цвітуть затоном і мостами.

Погідний день, підхмелений теплом,
Мене застав над мудрим ремеслом —
Орать биком торішні перелоги,

Щоб колосились вівса і текли,
Життю моему втіхи додали
І підказали теми і прологи.

І рідний степ, і сонячні роздоли,
І тихий шелест вранішніх вітрів
Я на світанку милому зустрів
І полюбив, як запах метеоли.

Та не поблідли сварки і розколи:
Мигтить полин, сумує довгий рів,
Танцює злість холодних комарів
І тонкострунно плачуть жовті бджоли.

Мовчать тополь усміхнені ряди —
То наших предків тіні і сліди, —
Все, чим живем і дихаєм віками,

Де в намистах блискучого срібла
Зпід лепехів ясного джерела
Тече вода прозорими струмками.

Залиті сонцем шепчуться гілки,
І мерехтять, і мріють пелюстками, —
То, ввібрані ясними сторінками,
Бринять дзвінки, віднайдені думки.

У дні шукань, зневіри і тоски
Вони росли співучими рядками,
Вони текли веселими струмками
До берегів найкращої ріки.

І я горджусь, що вмію доказати,
Зі слів простих творити і в'язати
Щораз нові, небачені світи;

Грудьми вдихать цілющу прохолоду,
Коли мигтить і падає на воду
Весняний цвіт моєї самоти.

В німих полях, затягнута імлюю,
Дрімає тінь осінньої нудьги;
Мовчить полин, і стерні навкруги
Вже заросли густою ковилою.

Там, де струмок блискучою стрілою
Вповздовж розсік зелені береги,
Я чую спів невтомної снаги,
Що тішить дні вірадою малою.

Хоч одцвіли жита і пшениці,
Земних ланів початки і кінці,
Єдиний ритм і шуми золотисті,

Хоч низові сумують комиші, —
То все ж мигтять натрудженій душі
Ясні світи усміхнені і чисті.

I.

Біля ріки усміхненовеселі
Цвітуть бузки і ронять пелюстки;
Мигтять осик посріблені листки
І в'ється шум блакитної оселі.

В м'яких шовках зеленої постелі,
Мов ніжний сон, проміняться квітки:
Їдкі жовтці, кульбаби-нагідки
І над обривом — зарослі і хмелі.

Гудуть джмелі, щебечуть ластівки,
Внизу густі дримають сітники
І лепехи поблискують мечами.

Я тут зустрів незмінну самоту
І неповторну мрію золоту,
Ждучи тебе і днями, і ночами.

II.

І ти прийшла, усміхнена і мила,
Тяжких хвилин розрада осяйна,
Моя цвітінь — надія і весна, —
Духмяних днів журба золотокрила.

Печаль земну і тугу подарила,
Тому й бринять, мов сонячна струна,
Ясних шукань приємність чарівна,
Томління слів, і впевнення, і сила.

Течуть і мріють води голубі,
А на смутній, похиленій вербі
Шумлять гілки і грають намистами, —

То кружева людських переживань,
Холодна тінь нудьги й розчарувань, —
То заметіль, підхмелена літами.

Рясні гілки вгинаються од цвіту
І славлять день звеселені джмелі,
А їхній труд і клопоти малі
П'янять, як хміль весняного привіту.

Промінням грають зерна самоцвіту,
І золотінь, і радощі землі, —
Вони мигтять і в сонячній імлі,
І в холодку замріяного світу.

Мені ж здалось: пахуча заметіль
Моїм думкам прикрасила постіль, —
Ясний причал зворушеного серця,

Де усміх свій на ніжні килими
Крізь шелест віт блискучими крильми
Яскраве сонце хлюпає з відерця.

I.

Затих вітрець, і тануче проміння
В вечірнім лузі стелить кружева;
Надходить ніч і сяють дерева,
Ждучи снігів, розливів безгоміння.

Немов важке, задимлене каміння
Поміж корчами скніє кропива,
Зотлілий хміль, і листя, і трава,
І тінь сумна запусцення й томління.

Кудись течуть спокійно сині води —
Земна краса осінньої природи,
Моїх думок блакитні береги,

Де я стрічав і радощі веселі,
Й зелений шум весняної оселі,
І милий цвіт зів'ялої снаги.

II.

І враз тяжка, похмура, сиза туча
Заволокла і тіні, і луги;
І звеселились темні береги,
Що вже зима настала неминуча.

Вдяглась у шовк нудьга зеленокруча, —
Мигтить ріка, і збрижі, і круги;
Згори летять і сипляться сніги
І голубінь колишеться пахуча.

Додому йду зворушенопростий.
Шумить комиш пожовклий і густий,
Комусь свої розкажує пригоди,

Що їх сплела усміхнена весна
І заметіль прикрасила ясна
Легким крилом вечірньої погоди.

III.

І от земля цвіте у світлім горі,
Тому й мовчать розстелині луги;
І їхній сум, і сонячні круги
Мигтять сріблом і сяють на просторі.

Шовковий сніг, промінячись надворі,
Розвеселив і стежку, й береги,
І остеріг від синьої нудьги
Мої думки — берези білокорі.

Блакитним льодом скована ріка;
Зигзаги круч, і гриви сітняка,
І комишів тонкі очеретини

Вітають день і тіні золоті,
Такі близькі і рідні самоті,
Як дивний світ уявної картини.

Біля ріки, підхмелені квітками,
Гудуть джмілі святковосамотні,
Збирають мед і сонячні пісні,
Щоб зацвіли в затишші стільниками.

Низький обрив, зарослий сітниками,
Кладе печаль на води мовчозні, —
Отак думки дозрілі й потайні
Глибінь душі засмучують хмарками.

Все промине з літами назавжди,
Покилих верб усміхнені ряди
І голубе мигтіння виднокраю.

То ж відпіним годину, і тоді
Підем назад веселомолоді
По килимах незрівнянного краю.

Гудуть вітри дошкульні і холодні
В гілках дерев, що льодом обросли,
І голубінь дорожньої імлі
Плете сітки-тумани новомодні.

Мое життя стоїть напередодні
Щасливих мрій і радості - хвали,
Коли цвітінь весняної щогли
Освітить даль і ріки многоводні.

І хоч душі не милий дикий скрип
Товстих берез, осик і давніх лип,
Земних вихрів нестримне завивання, —

То все ж на дно упевнень потайних
Ляга узор черешень запашних
І золотінь німого сподівання.

Немов з граніту витесана скеля,
Стоїть струнка, усміхнена весна
І гомонить святковочарівна
Розливом трав прикрашена оселя.

П'янить думки уквітчана пустеля
І голубінь роздолу запашна,
Бо ми завжди приковані до дна,
Хоч вічно манить сонячне безстелля.

Дзвенить лунка, прозора далечінь,
Ясне вікно відрадних маячінь,
Для мандрівців — і прагнення, і цілі;

А милий світ планет і висоти
Не утолив хороброї мети, —
І тайники — неторкнуті і цілі.

Гудуть джмлі замріяні і милі
Поміж дерев святковосамотних;
Здається, сад прокинувся для них
І розпістер гілки золотокрилі.

Немов вінки розбурханої хвилі
Або узор прибоїв голосних,
Висять сніги на вітах запашних
В м'якім теплі розтанути безсилі.

Внизу лежать зелені килими
І заметіль шовковими крильми
Їх покрива і ніжить пелюстками,

Щоб звеселить затишшя острівця
Ясний причал поета і співця —
І зацвісти нетлінними рядками.

Тече вода блакитної ріки
В мигтінні бжіл і сонячного цвіту;
Неначе тільк весняного привіту,
Довкола ніжні шепчуться гілки.

Летять наниз легенькі пелюстки,
На комиші і зерна самоцвіту, —
То заметіль розвінчанного світу
Берегові малює сторінки.

Ясна пора шукання і надії
Мої думки і виплекані мрії
Зі всіх боків промінням золотим

Оповила, зігріла, звеселила, —
І появилсь впевнення і сила
Над ремеслом суворим і простим.

І от п'янка і сонячна година
Живим сріблом оббризує стежки;
Трухлявий сніг народжує струмки
І розтає мов пісня лебедина.

Отак в мені біднішає льодина
Розчарувань, і туги, і тоски,
А замість неї — міняться ставки
І розцвіта надія щогодинна.

Весняний день сміється навкруги
І веселить самотні береги
Очеретів безвітряним шептанням,

Блакиттю вод спокійних і ясних,
М'яким теплом затонів осяйних
І голубим небесним привітанням.

Темніє сніг, і танучи поволі,
Кудись зника — і меншають латки,
А замість нього піняться струмки
І чути спів народженої волі.

То дерева похитуються голі,
І від жалю і ранньої тоски
Скриплять важкі простягнуті гілки,
Мов журавлів ключі на видноколі.

Там де раніш прогулювалась тінь,
Тепер мигтить прозора золотінь —
Звичайних днів окраса промениста:

Живе срібло і ніжний самоцвіт,
Ота вода, що крапає із віт,
Або разки весняного намиста.

Зазеленів роздол озиминою,
Мов простелив святкові скатерті,
На ній цвітуть розливи золоті
І виграють мережкою ясною.

В моїй душі співучою струною
Бринять слова лагідні і прості;
Я через те і вдячний самоті,
Що володію родістю земною.

Бо небокрай, глибокий восени,
Завжди п'янить і марева, і сни
Міцним вином блакитної криниці

Отих дзвінких, далеких берегів,
Тих голубих, неторкнутих снігів
Краси життя і світу таємниці.

Пам'яті мого вчителя
Василя Глухоти — присвячую.

Це ти писав про бідних і смутних,
Про ніжний спів омріяного хмелю,
Про милий степ і сонячну оселю,
І про весну розвінчань запашних.

Тому й живеш у споминах ясних
Мов каменяр, схилившись на скелю,
Хоч голос твій, ударившись об стелю,
Навік затих між мурів кам'яних...

Людино, знай! Проклятий земляками,
Він буде йти безсмертними віками,
“Сталить чуття і душі молоді”;

І просвіщать засліплені народи
“У їхнім слові, в їхньому труді”
Без коливань, зітхань, винагороди.

Дівчині присвячую.

Я прожила світанкові літа
Серед ланів шумних і колоскових,
Де так виразно в пошептах шовкових
Мені ввижалась мрія золота.

І далечінь неторкнутосвята
Земних шляхів і тіней проліскових,
П'янкх шукань і млостей загадкових
Завжди цвіла незмінна і проста.

Хоч нині тужить батьківський поріг,
Самотніх вишень пахощі і сніг,
Коли вночі, стомившись, засинаю,

То все ж про дні майбутні і дзвінкі —
Моїх бажань мережива тонкі —
Скажу одне по щирості: “Не знаю”.

Весняний день, промінячись надворі,
Розвеселив зажурені думки,
Що в обручах зимової тоски
Іще цвіли незмінні і суворі.

Хай шелестять берези білокорі,
Блищать сніги, калюжі і струмки, —
За комишем блакитної ріки
Я бачу даль і схили неозорі.

І ці степи — убогі пустирі,
Земних доріг вибоїни старі
Та ком'яхи розмішеної глини

Такі близькі, приємні і ясні,
Як над столом народжені пісні,
Мого життя улюблені хвилини.

Течуть жита, і сонячну годину
У намистах ранкового срібла
Золотить шум блакитного крила,
Як небозвід надію журавлину.

Я тут зустрів усміхнену калину
Над холодком живого джерела,
Між буйних трав, де стежка пролягла,
І полюбив журбу світлохвилинну.

Коли ж уздрів, як мріють сітники,
Як біле гроно губить пелюстки —
Спокійних бджіл оспівані сніжини, —

Відчув нудьгу і серця ніжний біль,
Моїх думок пахучу заметіль
Під тягарем весняної крижини.

I.

Блищить ріка. Мигтять сріблясті тіні
Покилих верб, що мріють осяйні,
Куди ми йдем поволі опівдні
І непомітні топчем золотіні.

Скрізь, де цвіли в зеленім шелестінні
Розкішних трав перехлюпи ясні,
Тепер лежать покоси запашні,
Земних кругів блакить і мерехтіні.

Погідний день сміється і дзвенить,
Довкола нас тече і гомонить,
Мільйоном слів проноситься і тане.

Отак бринить натягнута струна;
Моя душа і туга самотна
Її пісні хвалить не перестане.

II.

І от прийшли. Течуть спокійні води,
Глибоке небо світиться на дні,
Його блакить і усміхи ясні
В собі таять принаду насолоди.

Клубки тепла і подих прохолоди
Зустріли нас, мов друзі мовчазні, —
Вони життю наснажують пісні
І сріблять спомин літньої погоди.

Куди не глянь: проміння золоте
Мигтить, дзвенить, тьмяніє і росте, —
Від струн тонких щемлять і сліпнуть очі.

Та все ж навік зостануться сліди,
Щоб мандрівців підманювать сюди
Впізнать світи нетлінні і урочі.

В далечині дзвінкій блакитне море
Цвітіння мрій і вічної нудьги
Шумним прибоєм точить береги
І гомонить безмежнонеозоре.

Краса, і сум, і ненависть, і горе,
Шовкових хвиль розвінчанні круги,
Незмінний вияв мужності й снаги,
Й завжди готове “хто кого поборе”.

І ці важкі сріблясті кружева,
Хмільна стихія ніжна і жива,
Прозорих вод приливи і відпливи,

Як літній бріз — цілющий і ясний,
Кладуть на серце настроїв запашний, —
Моїх думок алмазні переливи.

Мов сторінки замріяноімлісті,
Я тут застав у тузі і журбі
Веселих днів затони голубі
Й широких нив розливи золотисті.

Сміються хвиль вінки сріблонамисті,
Густих пшениць перехлюпи слабі
І на близькім приплюснутім горбі
Моїх думок кущі зеленолисті.

І от до мене з ніжним вітерцем
Пливе тепло, пропахле чебрецем,
Від сніжних грон розквітлої калини,

Де так спокійно бджоли і джмілі
Збирають мед родючої землі —
Своїх трудів оспівані краплини.

Ідуть дощі пронизливохолодні
На хідники, дерева і дахи,
На моріжків посріблені мохи
І на кущі троянд фронтогородні.

Мовчить земля насуплена сьогодні,
Хоч ніжним шумом змиті порохи,
Хоч шелестять асфальтові шляхи
І міняться реклами новомодні.

А завтра, знай, під звуки вітерців
Снопом ясним початків і кінців
Глибінь небес усміхненопрозора

Огріє світ весняної пори
І голубінь далекої гори,
Що мерехтить як мрія синьозора.

Мовчить п'ятьма в кімнаті. Крізь вікно
Видніє сад, кружелить пелюстками;
Блакитна тінь зростає між гілками
Й кладе печать на біле полотно.

Ця ніч мені ввижалася давно.
Сиджу один, освітлений думками,
Що зацвіли стрілчастими рядками,
Мов навесні посіяне зерно.

Це ж перший сніг до мене завітав,
Осипав зелень помарнілих трав,
Похилий дах і яблуні розлогі.

І хоч не маю друзів, то дарма, —
Уже прийшла усміхнена зима
А з нею дні замріяні і строгі.

Лежать важкі, безвітряні лани
І на безлюдді мріють колосками,
Немов степи ясними сторінками
Вітають діл розквітлої весни.

Над ним блакить німої глибини
Мигтить снопом, позначена хмарками, —
То голубінь красується разками
Моїх думок — співучої струни.

Внизу шовки стежок зеленотраві,
Дзвінки волошок ніжні і яскраві
Та чебреців затони самотні

П'янять повітря хмелем і журбою,
Коли про мене шепчуть між собою
Погідний день і ниви запашні.

Цвіте садок, гудуть спокійні бджоли
На тихім дні погідної весни,
Вони дрімот золотять ніжні сни,
Що їх в житті не зраджуеш ніколи.

Поміж дерев засніжуються поли
Зелених трав, мов хвилі ярини;
Не чути слів, ні звуків, ні луни —
І тільки мріє запах метеоли.

І хай ясний і рівний серця стук, —
Далекий натяк квилення і мук,
Глухий прибій душевного страждання, —

Мені думки промінить звідусіль,
Як ця німа і мила заметіль —
Блакитна тіль мого оповідання.

Над узбережжям марева дзвінкого
В шовках тепла прозорі води
Мигтять рясні, засніжені сади,
Як милий дар безлюддя гомінкого.

Блакитний шум неспокою п'яного,
Минулих літ загублені сліди
Мене щодня приманюють сюди
Відчуть розмову шелесту морського.

Бо глибочінь стихії осяйна
Завжди жива, приемночарівна
Моїй душі виносить острогу:

“Ти маєш все: духмяний запах віт,
Від ніжних бджіл усміхнений привіт
Й цвітінь весни підхмелену і строгу”.

І я сиджу; і просинь ніжнотканна
З м'яким повітрям крапає із віт,
В цей час листки і дивний самоцвіт
Чомусь бринять, мов радість несказанна.

П'янка блакить кришталевотуманна
Моїй душі убогій шле привіт
Знад темних хвиль, де мріє дальній світ
І пропливає доля невблаганна.

Низькі гілки наснажують мене,
Вони плетуть мережево рясне,
І шелестять, і пахнуть безупину;

Раз-по-раз гублять білі пелюстки,
І тепла тінь весняної руки
Торкає плечі зморені і спину.

Дрімає синь і лавка в холодку,
Де так мигтять метелики і мухи,
Де ніжний цвіт ясної завірюхи
Плете мережку сизу і тонку.

І на траву духмяну і м'яку
Лягає тінь весняної розрухи,
Зів'ялих мрій окреслення і рухи,
Що нам дарують тугу і тоску.

То ж одпочинь, коли прозорі хвилі
Об берег б'ються сонячні і милі,
Щоб їхня міць п'янила і жила,

Щоб назавжди проходила утома,
Щоб не лякала доля невідома
Й не поражала серця, мов стріла.

Ясне і тепле сонячне проміння
І голубі, натягнуті дроти
Ласкають тінь моєї самоти,
Моїх шукань, життєвого невміння.

Кричить мостів забруднене каміння,
Тут де я хочу нині перейти
В такі нудні, нерадісні світи
Чужих людей шумного безгоміння.

Хай рідних слів нев'янучий потік
Завжди тече, як давній милий тік,
Зерном дорідним славлячи турботи

Отих близьких одвічних трударів,
Хто дістає вінок земних дарів —
Міцний засік і усміх позолоти.

Тут на веранді прохолодь ранкова,
Приємна тінь і небо мовчазне
В цей милий час утішили мене,
Немов дитину розповідь казкова.

А за шляхом, де просинь фіалкова
Голубить вод мигтіння осяйне,
Цвіте проміння ніжне і рясне
І далечінь сміється проліскова.

Росте сонет, і зріють сторінки;
Товстих дерев посріблені листки
Нічних краплин німими намистами

Моїй душі підказують слова,
Щоб від шукань не мліла голова
І не лияло враження з літами.

На фоні скель і урвища крутого
Міцних бруньок набряклий самоцвіт
Ввібрав снаги усмішку і привіт
Німих небес і сонця золотого.

Від цих томлінь і плетива густого
Столітніх верб і їх скорботних віт
Дістав красу ясновесняний світ
Морських узбічч і квілення простого.

Ну, а з глибин повітря і води
Крижаних хвиль блакитні неводи
Мені приносять свіжість і відраду,

Поки земля не вбралась у шовки,
Не розцвілись найменші пагінки,
Мов кружева замріяного саду.

Поміж дерев зелених і шумних
Живого сонця проблиски веселі
Дощем невпинним сипляться зі стелі
І виграють на травах запашних

Теплом зернин алмазів неземних,
Зірчастих сліз блакитної оселі;
Вони промінять випари і хмелі,
І синь небес покірних і ясних.

А ми ідем, отут де зріють тіні,
Чиїсь сліди, квітневі золотіні —
По цій тропі, що сяє від піску;

Щоб біля стіп черемшини густої
Духмяних віт неторкнуті настої
Нас привітали в свіжій холодку.

А я стою. Дзвенять бурхливі ниви
В цих золотих, завітчаних полях;
Медвяним шумом хлюпають повз шлях
Блискучих грив шовкові переливи.

Ростуть думки й міцнішають приливи
Життя й снаги, як дальній відсвіт блях,
Як сонця слід на білих журавлях
Або озон розхристаної зливи.

Сміється спів розвінчаного дня, —
То жайворонок милий, пташеня,
Сріблясту нить натягує над долом.

Мені здалось: красуються жита,
Що десь між ними губить намиста
Ясних небес ще непробитий шолом.

З обох боків утопаної стежки
Розкішних трав роздвоєна кайма
Мою ходу і тіні обійма
Й торкає ноги зеленню мережки.

Блищать краплин посріблені сережки,
Такі близькі і втішні, зокрема;
Бо в них глибінь проміниться німа —
Блакить небес і сонячні пожежки.

Це рідний луг, мов келих золотий,
(Землі оздоба) — ніжний і простий —
Аж через вінця піниться і грає,

Міцним вином розквітлої краси
Духмяних серць єднає голоси,
Яскравить день і видиво безкрає.

Блищать нитки сріблясті на траві, —
То сіть пухнаста “бабиного літа”;
То тіль снігів, що просинь розігріта
Тут нап'яла, мов крила вітрові.

І от снує думки сторожові
Оця пора шукань золотоквіта:
“Всі сторінки окресленого літа
Нараз зібрать під плотом і в рові!

Хоч і порветься пряжа павутинна,
Лягідна осінь сонячнодитинна
Вам піднесе усміхнений сонет:

Слова-листки, оздоби нагідкові,
Щоб ви збагнули тони загадкові —
Зразок письма небачених планет”.

Вже довгий час нікуди не ходив
За виднокруг задимленого міста;
Зелений парк (і томик романіста)
Мене як друг на лаву посадив.

Він мандрівцям у всьому догодив.
І ця трамвайна колія зміїста,
І вічний рух, і музика троїста
Мені здались одним з найкращих див.

Чарує жмут характерів незнаних:
Тупих, простих, закоханих і п'яних, —
Далекий світ уявлень і життя.

Та перш за все ввижається людина,
Її цвітінь і пісня лебедина,
Її діла, страждання і чуття.

Немов на дні глибокої криниці,
Вже котрий раз я просікою йду?
Мої чуття і усмішку бліду
Дурманить запах свіжої живиці.

Зелений шум посрібленої глици
В собі єднає вроду молоду,
Ходу життя — незмінну і тверду —
І рідних піль весняні громовиці.

То ж хай до ніг лягає ніжна тіль,
Крихкий пісок шовкових золотіль,
Й від давнини роз'їзджене коріння,

І радість та, яку не загасить, —
Її людині взяти і носити,
Як ціль земну найвищого створіння.

Пам'яті мого вчителя
Миколи Гриня — присвячую.

Цей вічний шум, незмінний і глухий,
І холодок кришталевопрозорий
Чарують сосон храм золотокорий
І ні для кого в світі не лихий.

І, навіть , ти — обвітреносухий, —
Коли прибув зажурений і хворий,
Застав снаги розлив зеленоборий
І гурт дітей привітний і плохий.

То ж будні ті, що ми пережили,
Не вкриє тінь неправди і хули,
Бо серця біль і запах ніжний хвої

Ще і донині славлю і несучу,
Як вузол знань, як спомин і красу
Духмяних гір блакитної Савої.

Мовчать корчі, мов тлінь ясної ночі,
У царстві сна і синьої ріки,
Де тінь п'ючи, дрімають сітники
І комиші шепочуться урочі.

Земних слідів мої шукають очі
Поміж слізьми фонтанів осоки;
Сказав би я: то фосфорні квітки
Або зірки поблискують пророчі.

Від темних круч, духмяних берегів
Пливе тепло над травами лугів,
В'ючись хмільним, посрібленим туманом.

Не жалять ніг ні холод, ні роса,
І тільки ця неторкнута краса
Чарує світ зеленим океаном.

Десь на ливаді зранку дзвонять коси, —
То в луг прийшли завзяті косарі;
Глибінь небес проміниться вгорі,
Щоб без дощу стелилися покоси.

Мигтять квітки, блищать сльозисті роси,
Кричать пташки і плачуть комарі;
Ростуть ручки: і бачуть трударі,
Як запах трав золотить сінокоси.

Засмаглі руки — жилаві, міцні —
Спочити зможуть тільки опівдні,
Бо дорога і праця, і година.

Медвяний шум і сік землі хмільний
Яскравлять час повільний і ясний, —
Все чим живе і тішиться людина.

Немов сльоза кришталевопрозора,
Під сонцем снить і сріблиться ставок;
Чомусь застиг сліпучий поплавок
І водорослів слизь голубозора.

Тут не допоможе й сила Святогора,
І милий сміх веселих ластівок, —
Бо гру луски рибинок, і клювок
Вже поглина нудьга зеленохора.

Я зрозумів, що втіха відліта,
Чи хмарка мрій веснянозолота,
(Весь день сидить на березі крутому).

То ж краще буде: встати і піти,
Де білих яблунь шепчуться світи
Й дають снагу, долаючи утому.

Погідний день промінням золотистим
Густих хлібів пронизує шовки,
Цвітінь роси, і квітів пелюстки,
(Мов виграє крилом сріблонамистим).

Серпанком мрій кришталевоіскристим
Оповива могили і стежки,
І засіва найкращі сторінки
Зерном чуттів духмянистим і чистим.

Я чую спів незримих цвіркунів
У шумі хвиль розстелиних ланів,
Що простяглись за обрій синьозорий.

Це рідний край, життя ясного світ,
Моїй душі весняний шле привіт
Такий близький, усміхненопрозорий.

В степу близькім замріяна весна
З землі пробилась ніжними квітками
І виграс німими пелюстками
Її оздоба мила і рясна.

Сміється день і пісня голосна
Тремтить вгорі і нижеться разками,
Та не зловить цікавому руками:
Вона для серць — посріблена струна.

То десь висить, то падає додолу,
На мить змовка і знову почина
Хвалити світ зеленого роздолу

Це пташеня — ця грудочка ясна.
Мені ж стоять і слухати довіку
Шуршання хвиль — красу блакитноріку.

Після грози, відсвіжені дощами,
Біля ставків спокійної води
Блищать рясні, засніжені сади,
Що поросли зеленими плющами.

Мовчить земля під білими плащами,
На ній цвітуть метеличні сліди.
Я сам бреду замріяний сюди
По килимах трави поміж кущами.

У росянім мереживі разків
Мені вклонились китиці бузків
І теплий хміль до серця доторкнувся.

Тоді й джмілі, і бджоли почали
Гудіти спів весняної хвали
І день ясний привітно усміхнувся.

Лежать дзвінки, побруджені поля
І виграють на сонці яриною;
Вгорі висить сріблястою струною
Самотній слід німого журавля.

Ясним промінням міниться земля.
Її теплінь, надихана весною,
Кудись тече рікою осяйною
І вітерцем до серця промовля.

Клубки хмарин, мов яблуні шовкові,
Пливуть туди, де мріють проліскові
Далеких гір діброви і ліси,

Де тільки снить, звиваючись, дорога
І голубінь підхмелена і строга
Таїть кінці незмінної краси.

Сосновий ліс, повитий самотою,
Росте, шумить і плаче без води;
Шишки живиць, мов дзеркальця сльоди,
Блищать слізьми посухи і застою.

Сріблом мохів і просинню густою
Цвітуть горби-могили і сльоди,
Й хоч сонця слід просвічує сюди,
Та не голубить небо висотою.

Цей милий храм, цей батьківський поріг,
Мене прийняв до себе й допоміг
Збагнуть життя і свіжість неповторну,

Щоб я навік, позбувшись нудьги,
Відчув прилив цілющої снаги,
Її теплінь хмільну і благодворну.

Поглянь з гори: ясніють переливи
Мостів, лугів і дарницьких лісів;
Там неба край замріяно осів
У голубі і сонячні розливи.

Після громів озонистої зливи
Тремтять нитки сріблястих голосів,
І слів-зернин красується посів,
Й ростуть бажань духмяністі приливи,

Немов сади розкішні Придніпров'я,
Де жив, страждав, зміцнів і поборов я
Плакучий сум просторів мандрівних,

Щоб навіть, тут, за синім океаном
Вони цвіли підхмеленим туманом
Оті часи уявлень неземних.

На деревах, розвінчанні і чисті,
Тонких листків сміються кружева.
Я б так хотів духмянисті слова
Врізьбить в рядки легкі і променисті;

Тоді дзвінки, кришталевонамисті
З'їднать думки і вибороть права
Моїй душі, щоб пісня вітрова
Плекала днів полотнища зернисті.

Вони для мене — блискавка і тінь,
Озон грози і сонця золотінь,
Калюж земних небесні переливи, —

Все, чим живу і, славлячи життя,
Гартую міць, томління, і чуття,
Й весняних мрій нескінченні розливи.

Поглянь звідсіль: долини і горби,
І далечінь хвилюється прозора,
Де рідних піль теплінь голубозора
Ввесь день цвіте, мов сині голуби.

З обох боків проміняться дуби:
Печать століть на них ширшавокора
Та ще німа, усміхнена покора
Із холодком весняної журби.

Вони стоять, затінюють дорогу,
Струмлять снагу підхмелену і строгу —
Ясний напій духмяних мандрювань,

Щоб не було ні крихти недовіри
В чутливих струнах вранішньої ліри,
Щоб не було нудних розчарувань.

На степовій, обвітреній межі,
Де полини схилилися сріблясті,
Кущі трави зеленопопелясті
Уже покрились краплями іржі.

Про їхній сум, ущербини чужі,
Про хижу лють, недолю і напасті
Розкажуть все напівзотлілі снасті,
Надземних струн завмерлі крутіжі.

Товстих дубів — німих ланів твердині —
Ставки небес замріяні і сині
Вгорі торкнулись сонячним крилом,

Щоб ожили верхів'їв силуети,
Міцних гілок безлисті переплети,
І продзвеніли радісний псалом.

І от весна. Осколками блакить
Застряла в вітах сонячновеселих,
Немов вина п'яного дивний келих
Духмяним шумом грає і кипить.

Я б так хотів турботу утопить
За краєм вінців різьбленодебелих,
Відчути хміль кружлянь золотоджмелих
І лід душі промінням розтопить,

Щоб ця пора кришталевопрозора,
І широчінь небес голубозора,
І запах трав, і жовті нагідки

Були для мене радістю земною,
Щоб довгий час шуміли наді мною
Ясних садів розквітлі пелюстки.

Я ждав тебе. Пітьма розчарувань,
(Коли надворі стиха завивала),
Сліпу нудьгу і тугу навівала
На терези незмінних сподівань.

І ти прийшла. Алмази почувань
Мені весна ясна подарувала,
Мене в саду розквітлім заховала
Серед струмків пісенних коливань.

Духмяний шум дерев сніжновеселих —
Мов золотий, ранковий, ніжний келих —
Мигтить і грає іскрами срібла.

Він повен сил, настоїв благодотворних,
Пахучих трав, озонів неповторних,
Блакитних гроз і щирого тепла.

Ясних висот усміхнене проміння
П'янить дерев зірчасті кружева;
Внизу густа, посріблена трава
Мережить тінь замшілого каміння.

Важкий тягар нудьги і оніміння
Кладе печать на мислі і слова, —
От через те і мліє голова
В цім голубім затоні безгоміння.

Та все ж люблю теплінь берегову;
Духмяних віт оздобу снігову
Зі сном чуттів еднаю. І приємлю

Тебе, як єсть, дзвінку і осяйну,
Мого життя надію і весну,
І ніжний цвіт, і пахощі, і землю.

Було колись: сріблясті солов'ї
Ронили спів на віти обважнілі,
На зелень трав і луки посинілі,
І на стежки утопані мої.

Тоді цвіли діброви, і гаї,
І хвилі гір тонкі, закам'янілі,
І дальніх хмар узори посмутнілі,
Що відпливли у сонячні краї.

І ті шляхи роз'їжджені, широкі
Таїли сум і помисли глибокі
Про мандрувань заобрійну канву,

Щоб, взявши біль розніженого серця,
Міцним вином блакитного відерця
П'янить надію милу і живу.

Могутніх хвиль запінені гребні
Разять собою виступи і скелі,
Замшілих круч ущелини і хмелі,
Що повились мов жили кам'яні.

Один стою. І маряться мені
Рясних садів хурделиці веселі,
Розкішних віт дощі золотоджмелі
В моїй ясній і милій стороні.

І так життя проходить непомітно.
Дивлюсь туди, де плив рожевоквітно
Найкращий час дитячих сподівань,

Щоб нині тут, на урвищі крутому,
Озонний брід розвіював утому
Й співучий сум відрадних мандрювань.

Цвітуть бузки, і запах нуднуватий
П'янить чуття і сили молоді;
У буднях цих, напруженні й труді
Для мене він — напій зеленом'ятій.

Узор трави тонкий і непом'ятій,
І нагідки розвінчанноруді,
І овиди, й метелики бліді
Яскравлять лінь і сум веснянохатій.

Рясних кущів, од птаства гомінких,
І сонця струн натягнутодзвінких
Торкнувся спів джмлів золотогудих,

Щоб втішить світ незмінний і ясний,
Одвічний рух блакитночарівний
Снаги землі і подихів стогрудих.

Коли пітьма сумних переживань,
Терпких невдач, шукань і безнадії
Поглине всі твої найглибші мрії
Ясних хвилин, уявлень, сподівань, —

Тоді вдавайсь до туги мандрювань
По тих краях, де мчали буревії,
Де йшли дощі, кружляли сніговії;
До серць людських і їхніх коливань.

І зрозумій: ти не один в печалі;
Поглянь звідсіль на на проліскові далі,
На тихий вид незмінної краси!

І гордий будь, як сонячне проміння
Ще сміється з милого невміння
Почуть розрад самотні голоси.

Вже зацвіли замріяні сади
Залиті вщерть блакиттю гомінкою
Та ще теплом джмілиного спокою,
Щоб не росли ні терни, ні гльоди.

Отож радій, коли прийдеш сюди
І опроміниш піснею дзвінкою
Свою печаль над світлою рікою,
Своє життя, старання і плоди.

Ти подивись: маленькі трудівниці
Збирають сік з медвяної криниці —
Оцей нектар, і сонце, і срібло.

І хоч за це й не мають нагороди,
(Такий звичай жорстокої природи),
То все ж ясне золотять ремесло.

Мигтять поля ланів золотостерних,
Де-де блищать самотні будяки;
Вони ідуть до милої ріки,
До мочарів, бугрів зеленодерних.

В блакитних тінях відблисків озерних
Розливи трав і хвилі осоки
Єднають сум і квілення тоски
Уцербин круч і зазубнів химерних.

Тече вода і журяться гаї;
Уже давно замовкли солов'ї,
І брязкіт кіс, й дзвінки пісні обжинок.

І тільки снами дихає земля
Та ще про осінь стиха промовля
Ясне письмо сріблястих павутинок.

Минають дні. Жовтіють довгі ниви,
В тяжкій журбі шепочуть колоски
Про те, що хмар засніжені шовки
Кладуть печать на їхні переливи.

Отак хлібів хмурнішають розливи,
Мов широчінь блакитної ріки,
Коли ясне зітхання осоки
Віщує мить сподіваної зливи.

Але до болю милий виднокруг,
І неба синь, і сонця срібний пруг,
І вічний рух — краса земного світу —

Таять снагу і спокій золотий,
Як світлий дар, величний і простий,
Або надію дружнього привіту.

Той вічний гул прибою голубого,
І круч стрімких коріння, і земля,
І валуни, і грав'ї, і гілля
Похилих верб, що ліпляться убого

На зморшках глиб обриву золотого,
Мене завжди вітають звідтіля,
Де снить щогла квітуча корабля
Безмежних вод і плавання святого.

До моря йду. Шумить весняний сад,
Зелені мухи в'ються невпопад,
Завдаючи турбот спокійним бджолам.

Минаю я теплінь і холодок,
Шовки сніжин і погляд нагідок,
Й кладу уклін блакитним видноколам.

Вже відійшли від нас шовкові смужі
За небокрай яскравий і дзвінкий;
Зникає сніг забрудненокрихий
І щохвилино більшають калюжі.

І ті слова і пориви байдужі,
Що мали присмак гіркіснотерпкий,
Тягар душі весняний і п'янкий
Перелили в чуття золотовужі.

Внизу над лугом міняться дуби:
І їхня тінь, і тихий сум журби,
І дальніх гір краса закам'яніла

Мене хмільним проймають вітерцем
І ніжно пахне милим чебрецем
Теплінь землі ясна і срібностріла.

Погідний день. Шумить безмежне море;
Висить небес блакитне полотно,
Немов душі розвінчанне вікно,
Що світиться ясне і неозоре.

Найкращий сніп, чи серце срібношпоре —
Мого життя яскраве знамено —
Нам віддає помножене зерно,
(Плоди землі): то радості, то горе.

Стою, дивлюсь, засліплений промінням,
Як шелестить зволженим камінням
Шовкових хвиль запінений прибій.

Він сам дрижить терпким, озонним брізом
І розмовляє з дротом і залізом
На кораблі і шлюпці голубій.

Шумлять дощі. Пливають гнітучі хмари
Над пустирем фабричнозаводським.
Броджу один, не спутаний ніким,
І чую серця радісні удари.

І хоч брудні сміються тротуари
Сріблом калюж і місивом бридким, —
Цей день для мене спомином дзвінким
Ввійде в життя уявні мемуари.

На схилах гір, упадин і ярів
Мигтять сади, діброви яворів,
Німі стрічки доріг золотоклених.

Та ще гілки каштанів запашні
Серед туманів світяться мені
Теплом весни і променів зелених.

Похмурий день. Худерлиці квітчасті
Печать свою поклали на траву,
І тїнь зими, і пісню снігову
Ці кружева нагадують зірчасті.

Тепер земля в квітках і буйнім рясті
Відчула брізь і волю степову.
Я ж зрозумів, що мрію і живу
Без коливань, без заздності й напасті.

Рясних дерев посріблені ряди
Розвеселили дзеркало води
Ставків німих, зарослих комишами;

Бо сизих хмар обідня золотїнь
Вже освітила збрижі шелестїнь,
Ллючи теплїнь незримими ковшами.

Надворі ніч. Пурга шовковокрила
Мете сніги, до вікон припада, —
То тінь зими похмура і бліда
Мою нудьгу в чуття перетворила.

Мою журбу і тугу нагостила...
Від лез ясних затьмарилась біда.
Тому й весни засріблилась вода
І зацвіли улюблені вітрила.

Вже по кутках замовкли цвіркуни,
Над каганцем німим схилились сні
І сторінкам нашіптують розраду.

А серце б'ється, щире і тісне,
П'янким теплом підхмелює мене,
Мов голубінь замріяного саду.

Прозорий день. Озонний і ясний.
Пливуть вгорі хмаринки білосніжні
В чиїсь краї замріяні і ніжні,
За небосхил уявноземний.

Стою один пригнічено сумний,
Лічу думки і помисли наріжні,
Що ніби ті тумани роздоріжні
Оповили неспокій самотний.

От через те і сонячне проміння,
Й таємна злість життєвого невміння,
І жмут турбот, і туга, і тоска, —

Все для душі сподівані дрібниці,
Яскрава мить нічної громовиці,
Або квітки сріблясті будяка.

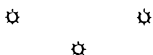

Стою один на світлім роздоріжжі —
Або, точніш, на брилі кам'яній —
Й поклін кладу стихії осяйній
У берегів зволоженім підніжжі.

Гримлять вали розбурхані і свіжі
І цій глуші напруженотісній
Морського дна медузний перегній
Виносять хвиль гребні золотоїжі.

Сріблястих вод запінена кайма
Зі всіх боків іскриться, обійма
Мою низьку, замшлу, давню скелю.

А я дивлюсь, як неба глибочінь
Таїть краси безмежну широчінь
І веселить озонисту оселю.

Мигтять лани, і жайворонка спів
Пітьму душі пронизує струною,
То десь в гаю розсипеться луною
Або зерном уквітчаних снопів.

Гудуть дроти замріяних стовпів
Над сном шляхів, над тугою тісною, —
То срібний сміх товаришить зі мною,
Напівземний і сонячний “напів”.

Він ніжить день, розвіює утому,
Дає текти чуттеві золотому
Іще новим, узористим струмком

Пожежи круч турбот і безнадії
До синіх гір далекої надії,
Що повились блакитним холодком.

Мигтять жита замріяновеселі,
Мов збрижі хвиль спокійної ріки;
Вологу п'ють вусаті колоски
Після дощів блакитної оселі.

Її теплінь і вистояні хмелі
Моїй душі яскравлять сторінки
І ті глухі, пригнічені думки,
Що піднялись до сонячної стелі.

Це відчуття краси не обмину:
Духмяний смак гіркого полину
На все життя своє запам'ятаю.

Розквітлий діл, і ниви, і лани,
Зірчастий сніп ясної сторони —
Хоч і крізь сон — приємлю і вітаю.

Цвітуть жита. Висять важкі краплини
На золотих, вусатих колосках
І на німих, самотніх будяках
Широких нив розкішної долини.

Тут зупинись: тріщать тонкі стеблини;
То сік землі, збережений в грудках,
По корінцях, листочках, пагінках
Тече й сталить усміхнені рослини.

Не видно бджіл. Встає теплінь смутна,
Нічних томлінь мигтлива пелена,
Що розпливлась пахучими струмками;

Аж поки день погідний задзвенить,
Вгорі натягне жайворонка нить —
І спів ясний засріблиться разками.

Цвітуть жита. Мигтять узорні тіні
На голубій, потрісканій землі;
Де-де гудуть опущені джмілі
Й легкі бджілки в шовковім мерехтінні.

Шумлінням хвиль дрімливі золотіні
Кудись течуть назустріч синій млі,
Де снять ліси великі і малі,
Де мовкне звук і тануть шелестіні.

Струмиться вниз проміння осяйне,
Сталить чуття, наснажує мене,
Мов сторінки замріяного світу.

Стою один — і міняться слова,
І келих знань, і воля степова,
Й коротка мить весняного привіту.

Киплять жита розбурхані ниви
І від ясних, дорожних берегів
Втікає шум медвянистих кругів
У далечінь, де мріють переливи.

Снага землі, живих степів розливи,
Щоденний труд і плід німих плугів
Промінять тінь ромашкових лугів
І голубінь озонистої зливи.

Святковий спів зеленого зерна
Мені дзвенить, мов сріберна струна,
Бринить чуттям, іскриться намистами.

Хотів би я навіки зберегти
Цей вічний рух, ці сонячні світи,
Що не старіють з часом і літами.

Нудьгує степ. Мигтять скибки блискучі,
Клубки томлінь підносяться з ріллі,
Дають зрости наснаженій імлі,
Пройтись дощам сподіваної тучі.

Дихнув вітерець, і промені сліпучі
З'єднались вмить — великі і малі —
В один крутіж нагрітої землі,
Немов стружки просмоленопахучі.

Знад дальніх піль, знад синьої гори
Гуркоче грім і мчать швидкі вихри
По дну шумних, відсвіжених просторів.

Хмурніє день. Мелькають блискавки,
Й летять наниз відірвані листки
Сріблястих віт самотніх осокорів.

Цвіте садок. Летять сніжинки білі
На запашні, зірчасті килими
У царство мух і затінки п'їтьми,
Поміж рясні вихри золотозілля.

Сьогодні тчуть духмяні заметілі
Шовкову тінь минулої зими,
Що зберегла й посріблила крильми
Свої сліди — вінки молочногілля.

Хоч мрійних хвиль запінені гребні
Гудінням бджіл приглушують пісні,
Мов синій дзвін, нахиленого неба, —

То все ж земля сміється й гомонить,
Мільйоном струн натягнутих бринить;
Й розчарувань боятися не треба.

Пройшли дощі. І зелень промениста
Похилих верб шумує і мигтить;
Мов водопад замшілий, шелестить
Живим сріблом квітучого намиста.

Знад довгих віт духмянистоімлиста
Встає теплінь, зростає, мерехтить;
То в синь дзвінку спокійно відлетить,
То заблищать озониста і чиста.

Коріння глиб, обривів і ярів
Плекають сон розкішних пустирів,
Весняних хаш, чагарників пахучих,

Де кожний звук, зродившись, завмера,
Де тчеться лінь дрімлива і стара
Нудьгою мрій долин золотокручих.

Цвітуть бузки над стежкою вузькою,
Довкола них — мов хвилі золоті,
Мов звуки струн чутливі і круті —
Гудуть бджілки, не знаючи спокою.

Зірчастий луг, зволожений рікою,
Латки тепла помножує густі,
Що так сріблом іскряться на путі
До круч німих, зарослих осокою.

Пахучих трав синіють килими.
Іду один, вдихаючи грудьми
Духмяний хміль, ранкову прохолоду.

А сонце тче проміння осяйне,
І обійма, цілюючи мене,
І десь в гаю сміється коло броду.

Тут зупинюсь подумати хвилину,
Вдихнуть нектар засніжених гілок,
Прослухатъ спів пробуджених толок,
Дзвеніння кіс і музику бджолину;

Почуть тонку розмову тополину,
Далекий крик звеселених галок,
Відчути сум сріблястих поволок, —
Чи по землі журбу золотоглинну.

Хай рідний степ розвіює нудьгу,
Мов ніжний шум гірського водопаду;
Дає життя, бадьорість і снагу,

Коли стою в хмільнім цвітінні саду, —
Щоб будень цей здавався пишним святом
І милий світ моїм найближчим братом!

Цвіте бузок, тремтять блакитні тіні
І сизий дим на сонячних листках;
Сплетіння віт у сніжних пелюстках
Струмить краси духмяні золотіні.

Подібні дні і їхні світлотіні
Споконвіків мандрують по книжках,
По осяйних і звивистих стежках
І заставляють срібні мерехтіні.

Зумій же й ти для себе зберегти
Сліди життя, уявлень, самоти;
Займись чуттів невтомною сівбою,

Щоб не білили марно сторінки.
Тоді й складеш сонети і вінки
З цих мудрих слів, записаних тобою.

Цвіте бузок. Гудуть джмілі і бджоли.
Духмяний хміль засніжених сплетінь
Хвилює дні блакитних мерехтінь,
Що залили співучістю роздоли.

Мигтять степів важкі, зелені поли
І від небес вбирають золотінь,
Вплітають сум незмінних шелестінь
В теплінь весни і мрійність метеоли.

Я підійшов. Приманливоп'янка
Зродилась думка болісногірка:
Зірвать одну із китиць запахущих,

Щоб на грудях, пришпилену, нести —
Як дар чуттів, як велич пишноти
Земних хвилин коротких і минущих.

Шумить садок над синьою рікою
Прошитий весь цвітінням осяйним
Й, мов водопад узгір'ям чарівним
Передає романтику спокою

Стрічкам стежин, що мрією хисткою
Лягли в житті світанком мовчазним,
Оповились колоссям наливним
І розмовляють з тугою людською.

Я йшов сюди послухать пісню бджіл,
Побачить цей стрілчастий, пишний діл
І острівець дерев сніжновеселих,

Запам'ятать медвяні береги
І їхню тінь весняної пурги, —
Моїх шукань хмільний, духмяний келих.

Між буйних трав, на сонячнім просторі,
Біля узбічч глибокого ставка
Росте одна береза гомінка
І роздає томління синьозорі.

Шумлять струмки сплетінь зеленохорі,
Як плюскіт хвиль, як музика дзвінка, —
То тінь життя приємна і п'янка,
То серць людських канали білокорі.

Й тут, де пеньків зотлілих мріє шовк,
Чомусь і ти задумавсь, і примовк,
І похиливсь над долею гіркою.

Стоїш сумний. Ніде ані душі.
І тільки снуть розкішні комиші
У стіп твоїх і поруч з осокою.

Прийшла весна. Снігів брудні останки
Хіба що десь побачиш в холодку.
Яснять горбів зажурених тоску,
До забуття підхмелені, світанки.

Вже проросли розстелині серпанки
Мільйоном мрій-травинок на піску;
Й цвігінь тали — духмяну і п'янку —
Достерегли відхилені фіранки.

Цей ранній світ, оздоблене вікно,
Де блиск роси і котиків зерно,
Немов свічки сумують золотисті, —

Струмить снагу і шум спокійних вод,
Вітає бджіл найперший хоровод
І теплих днів розвінчання іскристі.

В гіркім труді, напружені, відчаї
Ростуть прості сонети і вінки.
І чим зм'ягчить сумний наплив тоски,
Людей чужих провірені звичаї?

Вони терпкі — ті соки-молочаї.
Здається, так писались сторінки,
Здається, так проходили віки:
І Хвильові, й Шевченки, і Нечаї.

Це земляки: “Ото ж і усміхнись,
Бо він один! А треба — поклонись!
Усе!.. Усе!..” Спасибі за науку!

Коли б хто знав приниження і біль,
Моїх чуттів плакучу заметіль,
І злість німу, і квілення, і муку.

Прийшла весна ясна, голубокрила
І ніжний шум засніжених гілок
Кудись поплив над зеленню толок,
Де снить лісів краса блакитнобрила.

Духмяний степ, і яблуні-вітрила,
Й струмління хвиль квітчастих поволок,
Й зірки краплин, і відблиски скалок
Мені пора цвітіння подарила.

Я нанижу тремтливі намиста
На срібну нить, що в небі вироста
З мигтінь проміння й жайворонка співу;

І збережу для милих поколінь
Оці разки, як біль німих томлінь,
Як шепіт нив щасливого засіву.

Весна, і синь, і дні давноминулі,
Густий вільшняк, черемшини, тини,
Глибінь ставка, і шепіт тишини,
І ранній клич тужливої зозулі.

Це що було в моїм німім аулі,
Де перший світ, пробудження і сни
Заволокла похмура тінь війни
І мандрювань задимлені кривулі.

Ну, а дзвінка і мила далечінь
Мені дала хвилини маячінь,
І самоту, і тугу, і печалі.

Вони ростуть, мов сонячний замет,
Поміж людей, уявлень і прикмет, —
Вони чуття тримають на причалі.

Біліє сад. Кричать пташки веселі,
Шумує цвіт на сонячних гілках, —
Тому й земля ясніє в пелюстках,
І доріжки мовчать золотоджмелі.

Пливуть хмарки блакитної оселі,
І їхня тінь сковзує по грядках,
По голубих, спокійних вільшняках
І килимах ливадної постелі.

Їду наниз до тихого ставка,
Де снять луги і мріє осока,
Де верб німих мигтять сріблясті віти,

Щоб будень цей, і небо, і теплінь
Мою журбу звільнили від томлінь,
Немов весни усміхнені привіти.

Пройшли дощі, і зелень промениста
Легким вітром всміхнулася ясна;
Це їй одній година чарівна
Сплела сітки алмазного намиста.

Це їй гроза помножила іскриста
Небесний блиск і шум хмільний вина,
Тому й мигтінь блакитна пелена
В цю мить висить озониста і чиста.

Мов синіх гір цілюще джерело,
Тече струмка веселкове срібло
Наниз, наниз — до ставу мовчазного.

З камінних глиб, з уступа на уступ —
Ритмічний звук: все хлюп, і хлюп, і хлюп —
Тривожить сні обриву запашного.

Німих гаїв торкнулась позолота
І тихий сум розплився навкруги.
Мовчать низькі, річкові береги
В хмизу гілок і зарослях болота.

Густих кущів стіна зеленоплота
Вбірає звук і тужний хлип нудьги;
Хоч залила і стежку, і луги
Цвітінь думок ясна і сухозлота.

Іду один, жовтіють комиші;
Від них світліш зробилось на душі, —
Вони про дні осінні натякнули,

Коли землі підхмелена теплінь
Пряде нитки зажури і томлінь
Далеких літ, що марно проминули.

Не треба слів. Хвилини зрозумілі,
Як ніжний хміль, як запахи квіток,
Тому й нове мигтіння пелюсток
Струмлять гілки запінені і білі.

Цей сад земний блакитної неділі,
Цей золотий, замріяний куток
Таїть жагу і тінь тонких сіток,
Щоб зберегти зітхання заметілі.

Ясних джмелів і бджіл спокійний гуд,
І їхній лад, і їхній щирий труд
Поміж людьми привітані і знані.

Вони змели одвічний пил нудьги
З коханих днів весняної пурги
Мого життя удома й на вигнанні.

О краю мій! Невже отак дано
Про тебе снить і мріями, й думками,
Невтомно йти знайомими стежками,
Де нив ясних струмиться полотно?

Нехай дзвенить і множитья зерно,
І тінь моя говорить з колосками,
І збрижі хвиль, пригладжені руками,
П'янять мене, мов сонячне вино.

То ж усміх цей, чи спів землі хмільний,
Споконвіків незмінночарівний —
Золотить дні вигнання і недолі.

І ворогам, і друзям напоказ
Він був, і є. І буде, як алмаз,
Серед морів цвісти й на суходолі.

Знад дальніх гір встають похмурі тучі,
Вже чути гул приглушеноважкий;
Прибій вітрів вологий і швидкий
Роззолотив ущербини і кручі.

Круги води накресливши сліпучі,
Здригнувсь затон кришталеводзвінкий;
І запах трав полинний і терпкий
Вмить нагадав розряди неминучі.

Крутіж вихрів годину переміг;
З'явивсь, рвонувсь, заскиглив і пробіг, —
З'єднав дощі, пільму і блискавиці.

Змінився вид довколишніх лугов
І розрослись зітхання берегів
В жорстокий плач і регіт громовиці.

Цвітуть жита високі і пахучі,
Висять важкі, дорідні колоски,
На них тремтять жовтаві торочки,
І вітру шум, і промені сліпучі.

Ізза лісів надходять сині тучі,
Встає пільма, злітають блискавки,
Темніє скло сусідньої ріки
І береги дрижать зеленоклучі.

Холодна тінь затягує лани,
Згасає день, вмовкають цвіркуни, —
Бо грім ясний ударив над землею;

Й заплакав дощ, чи злива золота,
Прибивши пил, зробивши болота
З сухих грудок потрісканого глею.

Вже пропливли і вицвіли вітрила,
В густі плащі вдягнулись дерева;
І їхній шум, і сизі кружева
Оповила журба золотокрила.

Все що весна кохана подарила:
Струмки думок, надії і слова, —
Звичайних днів імла сторожова
Нічим льодком і тугою накрила.

І я мовчу. Утоптані стежки,
Невпинний рух, турботи, і книжки,
І самота затишної кімнати —

Становлять світ найкращого життя.
Ну, а про ціль, бажання і чуття
Сказать комусь? Або й не починати.

Цвіте садок. Гудуть джмілі веселі
Й збирають мед натруджені бджілки;
Наниз летять і тануть пелюстки,
Мов білий сніг весняної оселі.

Сплелись водно і випари, і хмелі,
І сонця блиск, і тіні, і гілки,
Й поміж дерев оздоблені стежки
Живим сріблом зірчастої постелі.

Знад дальніх піль зі свіжим вітерцем
Приплив озон, пропахлий чебрецем
І холодком гірського водопаду:

То днів моїх поблякла золотінь,
То сіль думок, тумани мерехтінь, —
То що було, зоставшиися позаду.

I.

М О Р Е

Куди не глянь — гойдається і мріє
Спокійних вод блакитне полотно,
Немов небес розвінчується дно,
Що зараз спить, а в сутінках зоріє.

Воно людей приманює і гріє,
Бо плюскіт хвиль — оспіване вино,
Бо виднокруг — відчинене вікно,
Де ціль ясна проміниться і зріє.

Стою один над берегом крутим,
Залитий весь шептанням золотим
Легких вітрів, пустинного прибою.

Кричать швидкі, звеселені чайки,
А їхній плач пробуджує думки
Про синій шторм і зливи громобою.

II.

Стою один. Виблискують промінням
Безмежних вод простори голубі;
Таїть жагу ненависті в собі
Страшна глибінь, повила онімінням.

Споконвіків товаришать з камінням
Обриви круч, присяглі боротьбі,
І деревця поморщені й слабі,
Що після гроз дивують безгомінням.

Як сірий слід морських переживань,
Кайма сміття, трухлявин, шумувань
Підніжжя скель пустиннішим зробила,

Неначе дно замшілої ріки,
Де на пласти, на щепень і піски
Теплінь небес граніти роздробила.

Гарують світ ясні, тремтливі рухи
Зелених віт, засніжень мовчазних;
Озонний сум проміниться на них
Після томлінь вчорашньої задухи.

Відквітла ніч небесної розрухи
Блакиттю гроз, розряджень запашних,
Потоком мрій і натяків смутних,
Живим крилом шумлінь і завірюхи.

В мигтінні сліз шепочуться листки.
П'янять траву оббиті пелюстки
Рясним дощем; густим, холодним градом.

Та все одно, мою прогнавши лінь,
Розливши синь і срібну теплінь,
Сміється день, схиливши над садом.

Тече ріка. Шумлять дерева білі,
І в пелюстках сміються береги, —
Бо квітнуть дні весняної снаги,
Хмільних томлінь, кружлянь і заметілі.

Близькі душі і серця зрозумілі,
Як сонця слід, як сріберні дуги,
Іскряться сні шовкової пурги
І мандрувань стежки золотозілля.

Стою, дивлюсь на яблуневий цвіт;
Й для почувань — алмазний самоцвіт
Я дістаю, немов винагороду.

Мені ж вдалось відкрити тайники
Найкращих слів, щоб вирізьбити рядки
І возвеличить землю і природу.

Прийшла весна. І яблуні цвітчасті
Під тягарем духмяних шумувань
Зродили біль душевних коливань
І скорбну тінь недолі і напасті.

А це тому, що підступи і снасті
Терпких невдач на полі мандрувань
Глушили спів найкращих почувань,
Як кропива — стежки зеленорясті.

Та будні ті минули назавжди.
То ж хай дзвенять ливади і сади
Гудінням бджіл розвінчанного краю;

Нехай небес святкова золотінь
П'янить степи відрадних мерехтінь
І голубінь ясного виднокраю.

Прийшла гроза. Всміхнулисьь осокори
До золотих, довколишніх ланів;
І срібний спів над полем забринів,
Й розвеселив відсвіжені простори.

Це намиста; Це жайворонків спори,
Лише кількох — в блакиті літніх днів,
Щоб світ земний пишався і дзвенів,
Щоб ще ясніш виднілись синьогори.

Густих пшениць алмазний перелив
Ввібрав снагу і сонячний розлив
Живих небес, цвітінні голубої.

А милий степ і запах чебреців
Зі всіх кінців вітають мандрівців,
Дарують шум і радості прибої.

Це все для вас, оспівані роздоли:
Глухих стежин засохлі колючки,
І картоплі, і стерні, і гречки,
І овади, й метелики, і бджоли.

Та вже теплінь не стримає ніколи
Вкоротшень днів і множення тоски, —
Тому й говорять сріберні струмки
Про полини і вивітрені поли.

З томлінням мрії осінньої скорботи
Мигтять круги важкої позолоти,
А ви ждете, байдужі і прості.

Кудись пливуть хмарин шовкові тіні,
Над вами снуть блакитні мерехтіні
І синь небес, близька насамоті.

Сплелись водно перехлюпи і тіні,
І жовтих хвиль медвянистий прибій;
Це між ланами точеться двобій,
Це тут киплять духмяні золотіні.

Стою в глухім, приемнім шелестінні,
Де серця стук і сріберний відбій
Моїх чуттів блакиті голубій
Яскравить мрій шовкові мерехтінні.

Летять вихри, клубочуться жита;
Й далекий гул до мене доліта
З глибин пільми нахмуреної тучі,

Що принесе, байдужі і чужі,
Швидких думок незмінні крутіжі,
Рясні дощі і спомини плакучі.

Мовчать степи, затягнуті імлюю,
Живим сріблом осінніх мерехтінь;
Бліді латки вечірніх золотінь
Злились водно з густою ковилою.

Блукає зір і падає стрілою
Помежи збриж спокійних шелестінь,
Помежи хвиль обвітрених цвітінь,
Пропахлих сном, і глеєм, і смолою.

Де-де німі сумують полини;
І журний плач незримої струни
Моїх чуттів узорні коливання

Перепліта у тугу і жалі,
Коли вгорі курличуть журавлі
Про далечінь ясного сподівання.

Дрімливу синь людських переживань
Важкий прибій, вдаряючись об скелю,
Промінить ввись; завітчує оселю
Сріблом чуттів, роздвоєнь, коливань.

І тужний біль непевних мандрювань
Тонким струмком замріяного хмелю
Співає гімн блакитного безстелю
І берегам незмінних сподівань.

Цей вічний шум стихії осяйної
В підніжжі круч і брили кам'яної
Мені мигтить озонним вітерцем,

Коли теплінь розвінчанного моря
Не знає днів ненависті і горя
І запашним струмиться чебрецем.

Квітчастий степ. Кружіль золотобджола,
Якій чуттям завдячує співець,
Звела думки і мрії нанівець —
І встала мисль, як світла метеола:

Зі всіх світів, що міняться довкола,
Нам тільки даний милий острівець;
По нім ввесь час простує мандрівець
До берегів німого виднокола.

Та все ж і тут, на камені замшілім,
Від бурних гроз і вітру — помарнілім,
Я ціль знайшов і радості сліди:

Поки ще сонце дивиться з безодні —
Вдихай меди п'янки і прохолодні,
І пий нектар цілющої води.

Встає пільма. Вечірній вітер віє
Над шумом трав, зітханням осоки;
Темніє синь глибокої ріки,
І неба край повільніш рожевіє.

Наліг туман, — клубочеться й сивіє —
(Мов збрижі хмар, мов сріберні сітки);
І оповив собою сітники,
І ліс густий, що в сутінках совіє.

Внизу — зірки проміняться яскраві.
Мовчать гілки важкі і кучеряві
Нічних дерев — замшілих і товстих —

По боці тім, не з'єднанім мостами,
Який мигтить і мріє намистами
Дрібних краплин і кружев золотих.

1.25
